

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

Conceptwetsvoorstel kind, draagmoederschap en afstamming

De onderstaande reactie op het concept wetvoorstel Kind, draagmoeders en afstamming is opgesteld namens de stichting DuRF (Dutch Rainbow Familyprofessionals).¹ Feitelijk is deze reactie geschreven door mrs. W.J. Eusman en N. Grijmans-Veenendaal, beiden advocaat in Amsterdam en mr. H.E.M. Faasen, oud-notaris, alle drie gespecialiseerd in juridische zaken rond regenboogfamilies. Zij hebben alle drie ervaring met (tezamen enkele honderden) cliënten, ongeacht hun seksuele oriëntatie, die als wensouders of als draagmoeder (internationaal) draagmoederschap een kind hebben gekregen of overwogen te krijgen.

Vooraf

- Het verheugt de schrijvers dat er eindelijk een wetvoorstel is geformuleerd dat het ontstaan van juridisch ouderschap voor wensouders van een kind dat geboren is uit een draagmoeder, regelt. Tot deze wet in werking treedt, behelpen mensen die betrokken zijn bij een draagmoederschapstraject, zich met de algemene regeling van het afstammingsrecht en de adoptieregeling, welke laatste regeling in dit verband eigenlijk wezensvreemd is.
- De schrijvers hebben met instemming kennisgenomen van het gepubliceerde wetsvoorstel en geconstateerd dat dit in grote lijnen de aanbevelingen van de Staatscommissie Herijking Ouderschap (SHO) volgt.
- Met de Ministers zijn de schrijvers het eens dat het krijgen van een kind op zich een mooi en positief gegeven is.
- Een wettelijke Nederlandse regeling biedt aan alle betrokkenen bij draagmoederschap in Nederland, in de eerste plaats het kind dat op deze manier geboren wordt maar ook de draagmoeder en de wensouder(s), rechtszekerheid over hun positie en verantwoordelijkheden ten opzichte van elkaar.
- De schrijvers juichen toe dat er een regeling is ontworpen, waarbij het kind vanaf zijn geboorte de 'juiste' juridische ouders heeft, omdat er door de betrokkenen een zorgvuldig wettelijk traject is doorlopen.
- In het wetsontwerp wordt hierin voorzien door reeds voor de conceptie rechterlijke goedkeuring te eisen voor de plannen van de wensouders en de draagmoeder, welke goedkeuring bij de burgerlijke stand aangemeld wordt, waarna de wensouders vanaf de geboorte de juridische ouders van het kind zijn.
- Er komt in een zo vroeg mogelijk stadium zekerheid over de rechtspositie van alle betrokkenen en in het bijzonder die van het kind, zodat vanaf de geboorte geen

---

¹ De stichting DuRF heeft als doel de kwaliteit en deskundigheid van notarissen, advocaten, mediators, psychologen, medici, paramedici, relatie- en gezinstherapeuten en andere aangewezen en verwante professionals die werken met en voor regenbooggezinnen, te bevorderen www.durf.online

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

onzekerheid bestaat over wie uiteindelijk de juridische ouders zijn van het kind, wie het verzorgt en opvoedt, welke geslachtsnaam het zal dragen en welke nationaliteit het zal hebben. Terwijl de wensouders als ouders op de geboorteakte van het kind komen te staan.

- Het is tevens verheugend dat nu ook alleenstaand ouderschap voor anderen dan de geboortemoeder of de adoptieouder mogelijk wordt. Waar in deze reactie gesproken wordt over wensouders wordt tevens wensouder verstaan.

De schrijvers ondersteunen dit wetsvoorstel als geheel, maar plaatsen wel een aantal kanttekeningen bij het wetsvoorstel en de concept MvT.

Jammer

De schrijvers betreuren het dat ook dit wetsvoorstel leidt tot een nieuwe uitbouw (erker of dakkapel of wat dan ook) in en aan het huis van het Nederlandse familierecht. De Staatscommissie Herijking Ouderschap (SHO) was in het leven geroepen om het hele afstammingsrecht te herijken en heeft in zijn aanbevelingen dan ook het gehele afstammingsrecht meegenomen.

Door niet gelijk het volledige afstammingsrecht aan te passen aan de huidige realiteit, waarin alle kinderen, ongeacht de gezinsconstructie waarin zij geboren worden, een plaats krijgen in het algemene afstammingsrecht, maar nu alleen een wettelijke regeling voor kinderen geboren uit een draagmoeder te ontwerpen, blijven onder meer de kinderen die geboren worden in een intentioneel meeroudergezin in de kou staan. Zij worden niet opgenomen in een nieuwe algemene regeling, maar voor hen is evenmin een eigen wettelijke regeling in het vooruitzicht gesteld. Zoals uit de reactie van DuRF op het wetsvoorstel deelgezag blijkt, is dat voorstel nog niet eens een doekje voor het bloeden.

De regering schaadt hiermee de belangen van de betrokken kinderen en hun (meer)ouders in ernstige mate.

Procedure Nederland

De schrijvers benadrukken dat algemene voorlichting van overheidswege van groot belang is. Het is goed als mensen, voordat zij daadwerkelijk een draagmoederschapstraject ingaan, zich van tevoren hebben kunnen oriënteren op wat er zoal bij komt kijken. Voor de LHTBI-wensouders verzorgen de stichting Meer dan Gewenst en de internationale organisatie Men Having Babies alsmede de bij de stichting DuRF aangesloten professionals goede voorlichting. Voor man-vrouw stellen is er op dit moment niet een dergelijke algemene voorlichtingsorganisatie. Zij zijn voorlopig afhankelijk van informatie van de overheid.

Als de plannen concreter worden, zijn de wensouders en de draagmoeder gebaat bij de bij dit wetsontwerp verplicht gestelde counseling op juridisch, medisch en psychologisch gebied. De juridische voorlichting zal gedaan moeten worden door gespecialiseerde advocaten of notarissen, waarbij de draagmoeder wordt bijgestaan door een andere advocaat of notaris dan de wensouders.

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

Vervolgens kan het verzoek om toestemming worden ingediend bij de rechtbank. Als het verzoekschrift compleet wordt aangeleverd, heeft de rechter naast het verzoekschrift de draagmoederschapsovereenkomst, verslagen van de counseling, een verklaring omtrent het gedrag of een rapport van de Raad voor de Kinderbescherming na onderzoek door de Raad. Het verdient aanbeveling te bepalen dat de zaak binnen zes weken een mondelinge behandeling moet krijgen (vgl. artikel 1:253a lid 6 BW en het nieuw voorgestelde artikel 1:2019 lid 6 BW).

Als deze verzoekschriften op de “gewone” stapel werkvoorraad bij de rechtbank belanden, zou het kunnen dat het verzoek pas na een half jaar of nog later met de rechter besproken kan worden. Voorkomen moet worden dat met deze nieuwe wet een prachtige procedure wordt opgetuigd, waar vervolgens geen gebruik van wordt gemaakt, omdat de termijnen dan wel de doorlooptijd in de praktijk te lang zijn.

De toetsingscriteria zijn in de wet opgenomen, zodat ook deze duidelijk zijn voor de rechter. De schrijvers kunnen zich grotendeels vinden in het in het conceptwetsvoorstel opgenomen toetsingskader van de rechter.

Volgens de ontwerp MvT zal de rechter ‘sowieso beter moeten onderzoeken of de keuze voor draagmoederschap weloverwogen wordt gemaakt, als de draagmoeder nog geen eigen voltooid gezin heeft’ (blz. 14). ‘Beter dan wat’ is dan de vraag? Waarom zou de counseling op juridisch, medisch en psychologisch gebied, waarvan verslag wordt gedaan aan de rechter, juist op dit punt nog een extra onderzoek van de rechter behoeven? Het ligt immers voor de hand dat de gezinsomstandigheden en de toekomst van het gezin van de draagmoeder onderwerp zal zijn van de gesprekken in de counseling.

Geboorteakte

Als de rechter het verzoekschrift toewijst, stuurt de rechtbank de beschikking naar de burgerlijke stand van de gemeente waar de draagmoeder woont.

Op de geboorteakte van het kind worden de namen van de wensouders als ouders vermeld. Daarmee wordt met het conceptwetsvoorstel het aloude adagium ‘mater semper certa est’ verlaten. Desondanks wordt in het conceptwetsvoorstel een plaats op de geboorteakte van het kind ingeruimd, zij het op het vervolgblad (zie noot 40 op blz. 11 concept MvT).

Opvallend genoeg wordt hier een derde ouder op de geboorteakte geïntroduceerd, terwijl deze mogelijkheid in het wetsvoorstel ‘deelgezag’ helaas niet wordt geboden.

De SHO heeft destijds afgezien van vermelding van de draagmoeder op de geboorteakte.²

Waarom wordt de geboortemoeder toch op de geboorteakte vermeld, zij het op een vervolgblad?

---

² Staatscommissie Herijking Ouderschap: Kind en Ouders in de 21 Eeuw, blz. 474

Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam

In de concept MvT (blz. 6 onder 2.4.) wordt erop gewezen dat het uitgangspunt in het Nederlands recht is dat de vrouw die het kind baart de juridische moeder van het kind is en dat uit de Nederlandse rechtspraak zou volgen dat dit uitgangspunt als een fundamentele regel van familierecht wordt beschouwd. Daarbij wordt verwezen naar rechtspraak van de rechtbank Den Haag van 10 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7708. Hieraan wordt toegevoegd dat een kind, indien mogelijk, aan de hand van de geboorteakte in staat moet worden gesteld zijn afstamming van moederszijde te kennen. Verder achterliggende gedachte hierbij is het belang van het kind is dat het zijn of haar ontstaansgeschiedenis kan achterhalen, waarbij gewezen wordt op de artikelen 7 en 8 van het IVRK. Dit is echter niet het gehele verhaal. Inmiddels hebben zowel de rechtbank Den Haag als die in Amsterdam (de rechtbanken die veruit de meeste (internationale) draagmoederschapszaken behandelen), buitenlandse geboorteaktes die niet de naam van de geboortemoeder, maar wel de namen van de wensouders bevatten als niet in strijd met de Nederlandse openbare orde geoordeeld.³

Artikel 7 IVRK bepaalt dat een kind onmiddellijk na de geboorte wordt ingeschreven en vanaf de geboorte het recht heeft op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd. Het IVRK gaat niet expliciet uit van genetisch ouderschap, noch sluit het IVRK andere vormen van ouderschap uit. *Het begrip “ouders” beperken tot biologische ouders doet geen recht aan de verantwoordelijkheid die niet biologische ouder –bijvoorbeeld stief-, pleeg- of adoptieouders- nemen jegens hun kinderen*⁴.

Er staat niet in het IVRK dat een kind het recht heeft om uit zijn geboorteakte te lezen uit welke vrouw hij of zij is geboren. Het ‘voor zover mogelijk’ slaat op het kennen van de ouders. Daarin wordt voorzien in het speciaal daarvoor in het leven te roepen register.

*“In het huidige afstammingsrecht is het biologische ouderschap alleen bepalend voor het ontstaan van het moederschap van de vrouw uit wie het kind is geboren: de geboorte is constitutief voor haar juridisch ouderschap. Aan het afstammingsrecht ligt het vermoeden van biologisch vaderschap ten grondslag. Voor het ontstaan van het juridisch vaderschap het biologische vaderschap geen vereiste.”*⁵

Behalve de praktische redenen (makkelijk kenbaar en de meeste vrouwen die een kind dragen en ter wereld brengen, zijn de genetische (haar eicellen) moeder van dat kind en willen als moeder voor dat kind zorgen en er familierechtelijke betrekkingen mee aangaan.) is er op

³ Zie Rb. Den Haag 2-4-2019, C/09/528573, FA RK 17-1842, Rb. Den Haag 27-6-2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:7676 en Rb. Amsterdam 12-2-2020, C/13/667830, FA RK 19-3609, (alle beschikkingen gewezen door meervoudige kamers).

⁴ Nota nav het Verslag EK 2013-2014 33 032 F blz. 8, Staatscommissie Herijking Ouderschap: Kind en Ouders in de 21^e Eeuw, blz. 31, 32

⁵ MvA EK 2012-2013 33 032 C blz. 1

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

basis van de internationale verdragen en ook anderszins geen wetenschappelijk onderbouwd argument te noemen waarom te allen tijde de afstamming van een kind wordt gedefinieerd vanuit de vrouw uit wie het kind is geboren is.

In het algemene afstammingsrecht, waarvan deze nieuwe wet dan een *lex specialis* wordt, wordt een aan het kind niet genetisch verwante echtgenoot of mannelijke geregistreerde partner van de geboortemoeder verondersteld de juridische vader van het kind te zijn en wordt als juridisch ouder op de geboorteakte vermeld. Een instemmende levensgezel (m/v, intentioneel ouder) kan gedwongen worden tot een afstammingsrelatie met het kind.

Bovendien is de draagmoeder niet de belangrijkste persoon in het leven van een kind, hoe bijzonder haar rol in dat leven ook is en hoe bijzonder dat zij dit voor het kind en zijn ouders heeft willen doen.

Weliswaar zijn er nog geen onderzoeken bekend, waarin (volwassen) kinderen aangeven wie voor hen het meest belangrijk is: de geboortemoeder, degene(n) van wie het genetisch materiaal afkomstig is of degene(n) die hen feitelijk verzorgen en opvoeden en die hun juridische ouders zijn. Op basis van wel uitgevoerd onderzoek onder kinderen en jongeren naar hoe zij tegen ouderschap aankijken, wat iemand een ouder maakt en met hoeveel personen zij dat zouden kunnen ervaren, mag verwacht worden dat de feitelijke verzorgers van jongs af aan belangrijker zijn dan de gametenleveranciers en tenslotte de draagmoeder.⁶

De invloed van de intentionele/verzorgende ouders en de genen gaan een heel leven mee. Je kunt op je genetische ouder lijken, ook als je niet door haar/hem bent opgevoed. Je kunt geen eigenschappen van je niet genetisch verwante draagmoeder meenemen naar de volwassenheid. Je kunt niet innerlijk of uiterlijk lijken op een niet genetisch verwante draagmoeder, noch op haar kinderen, haar (groot)ouders of broers en zussen.

Waarom zou dan juist de geboortemoeder ergens op de geboorteakte vermeld moeten worden en niet bv. de eiceldonor of de spermadonor? Overigens zijn de schrijvers ook daar geen voorstander van.

In het wetsvoorstel is voorzien in een speciaal register, waarin de ontstaansgeschiedenis van het kind, worden opgenomen. Daarin wordt niet alleen de eikel- en de spermadonor vermeld, maar ook de geboortemoeder. Daarmee heeft het kind reeds een gegarandeerde vindplaats van de identiteit van zijn geboortemoeder.

Daarnaast is uit overwegingen van privacy van het kind en van de draagmoeder bezwaar tegen de vermelding van de geboortemoeder op de geboorteakte. De geboorteakte, inclusief de vervolgbleden, gaan het hele leven van het kind mee en is onder omstandigheden voor

---

⁶ T. Phelivan & M. Wiersma, *Wie zijn jouw ouders? Perspectieven van kinderen en jongeren op ouderschap*. Eindrapport Stichting Alexander Amsterdam, 2015, dat in opdracht van de Staatscommissie Herijking Ouderschap is uitgevoerd,

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

derden toegankelijk. De wijze waarop een kind ter wereld is gekomen en de vrouw uit wie het is geboren, is te privé om te delen met die derden.

Recht op afstammingsinformatie

Op diverse plaatsen in de concept MvT wordt het belang en het recht van elk kind op afstammingsinformatie benadrukt.

Met afstammingsinformatie wordt volgens de concept MvT in ieder geval bedoeld: gegevens over de genetische ouders van het kind (waaronder mogelijke zaad- of eiceldonoren) en de eventuele niet-genetisch verwante geboortemoeder, waaronder contactgegevens, medische gegevens en gegevens die een beeld geven van de persoon van de betrokkene. Daarnaast behoort ook informatie over de instanties die hebben bemiddeld of medische assistentie hebben verleend bij de (totstandkoming van de) zwangerschap tot afstammingsinformatie.

Voor kinderen geboren uit draagmoederschap wordt een apart register opgezet.

Hier wreekt zich weer de aan- of uitbouw aan het Nederlandse familierecht. Het zou goed zijn als er één register komt waar eenieder voor een kind van belang zijnde informatie kan deponeren. Zo zijn er kinderen van twee moeders, waarbij de spermadonor niet voor de buitenwereld, maar mogelijk wel voor de moeders bekend is. Er is bij sommige moeders behoefte aan om ook de informatie van zo'n spermadonor te deponeren bij een onafhankelijk, maar voor het kind toegankelijk, register. Bij het register van de stichting donorgegevens kunstmatige bevruchting kunnen deze ouders de informatie niet neerleggen.

Het blijft onduidelijk waarom niet is gekozen voor de door de SHO gekozen term Register Ontstaansgeschiedenis en wel voor de term Register met Afstammingsgegevens (blz. 33 ontwerp MvT). Als afkortingen (ROG of RAG) verdienen ze geen van beide de schoonheidsprijs. Maar ontstaansgeschiedenis dekt de lading beter dan afstamming. Immers afstamming is volgens Van Dale 'de bloedverwantschap in neerdalende lijn'. En in dit nieuwe register zal zoveel meer worden opgenomen dan de bloedverwantschap moeten worden opgenomen dat het meer een keuze lijkt om niet met de terminologie van de SHO mee te gaan dan dat er een andere reden is.

Internationaal draagmoederschap

In de concept MvT onder 2.4. wordt als reden genoemd voor het gebruik maken door wensouders van een draagmoeder in het buitenland, het beperkte aantal vrouwen dat zich beschikbaar stelt voor draagmoederschap in Nederland.

De oorzaak van dat geringe aanbod wordt niet nader onderzocht of toegelicht. Aannemelijk is dat de volgende factoren een rol spelen: het huidige verbod tot bemiddeling en in het openbaar oproepen tot een draagmoeder dan wel het aanbieden als draagmoeder, de geringe mogelijkheden tot toegang tot een ivf-behandeling bij draagmoederschap in Nederland en de geringe beschikbaarheid van eicel(donoren) in Nederland.

Zodra ten gevolge van de nieuw in te voeren wet een aantal van deze belemmeringen is weggenomen en een potentiële draagmoeder op de geschetste zorgvuldige wijze op het

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

feitelijke draagmoederschap zal worden voorbereid (juridisch, psychologisch en medische counseling), zullen zich mogelijk meer vrouwen melden als draagmoeder. Steeds meer mensen worden in hun directe omgeving geconfronteerd met onvrijwillige kinderloosheid. Het is voorstelbaar dat grotere aantallen vrouwen wensouders willen helpen door hun eicellen ter beschikking te stellen of het kind voor hen te dragen.

Het is belangrijk dat bij dit wetsontwerp duidelijke voorwaarden worden gesteld waaronder in het buitenland vastgesteld juridisch ouderschap voor de wensouders op eenvoudige wijze in Nederland wordt erkend. Als voldaan is aan deze voorwaarden, die voor de ambtenaar burgerlijke stand op eenvoudige wijze te verifiëren zijn, wordt de geboorteakte in het register van de burgerlijke stand van de gemeente Den Haag ingeschreven. Het kind kan dan ook, gelijk na aankomst in Nederland, als kind van de wensouders in de eigen gemeente worden geregistreerd in de basisregistratie personen.

Dit is een grote winst ten opzichte van de huidige situatie waarin gemeentes weigeren in het buitenland uit een draagmoeder geboren kinderen te registreren in de basisregistratie personen, omdat zij van mening zijn dat eerst de Nederlandse rechter een oordeel moet geven, met als gevolg dat deze kinderen thans in een juridisch niemandsland belanden in plaats van in Nederland.

Hierbij wordt verwezen naar de opmerking ter zake van de meervoudige Amsterdamse rechtbank,⁷ die dit beleid van de gemeentes zeer onwenselijk vindt.

Ook de erkenning van in het buitenland tot stand gekomen familierechtelijke betrekkingen bij draagmoederschap voor Nederlanders die in het buitenland wonen of buitenlanders die op enig moment in Nederland komen wonen (artikel 10:101a lid 3 onder b) is een grote vooruitgang voor deze kinderen en hun wensouders.

Strafrecht

De schrijvers juichen het toe dat het verbod tot openbaarmaking van de wens zelf draagmoeder te worden of een draagmoeder te vinden wordt opgeheven. Daarnaast is al langer gepleit voor een zgn. draagmoederschapbank en een non-profit organisatie die de bemiddeling tussen wensouders en draagmoeders kan organiseren.

Wel zal veel afhangen van de wijze waarop deze organisatie zal werken en de voorwaarden waaronder de vergunning voor zo'n organisatie zal worden verleend.

Betaling

De schrijvers sluiten zich aan bij het standpunt van de regering dat het tegengaan van kinderkoop primair vraagt om een strafrechtelijke en niet om een afstammingsrechtelijke reactie.

---

⁷ Rb. Amsterdam 12-2-2020, ECLI:NL:RBAMS:2020: 871, overwegingen 5.25 tot en met 5.27.

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

Helaas is het conceptwetsontwerp niet compleet. Zo ontbreekt de invulling van het artikel over strafbaarstelling van de kinderkoop.

Desondanks willen de schrijvers hier het volgende over opmerken. Vanzelfsprekend zijn de schrijvers er niet voor dat kinderen gekocht worden of als handelswaar worden beschouwd. Echter lang niet onder alle omstandigheden kan een betaling van meer dan de directe en/of indirecte onkosten voor de draagmoeder gezien worden als betaling voor een kind.

Iedereen verdient aan draagmoederschap, ook aan altruïstisch draagmoederschap: de dokter, de verzekeringmaatschappij, de advocaat, de notaris en wie al niet. Alleen de vrouw die al het werk doet en alle risico's loopt 7 dagen per week 24 uur per dag en dat (meer dan) 9 maanden lang, zou daarvoor geen vergoeding mogen ontvangen? Dit is in de visie van de schrijvers misbruik maken van de goedheid van deze bijzondere vrouwen en daarmee onethisch.

Wel menen ook de schrijvers dat geldelijk gewin niet de drijfveer voor de draagmoeder zou moeten zijn. Juist in de familiesfeer zal er geen financiële vergoeding tegenover staan, maar aan de vrijwilligheid van de draagmoeder kan in sommige gevallen (bv. door druk van familieleden) getwijfeld worden.

Uit internationaal onderzoek is gebleken dat ook vrouwen die betaald worden voor het dragen van een kind voor een ander daarnaast en vaak ook als eerste overweging altruïstische overwegingen hebben.

In het kader van de counseling door de psycholoog en de juristen zal zowel deze vrijwilligheid als de drijfveren van de draagmoeder aan de orde komen. Desnoods kan hier aanleiding zijn voor de rechter om nog nader te onderzoeken wat de motieven van de draagmoeder zijn.

Veel wensouders benoemen hetgeen de draagmoeder voor hen heeft gedaan, als het grootste cadeau dat ze ooit hebben gekregen. Een beperkte tegemoetkoming voor het dragen van het kind en/of als compensatie voor het ongemak, de pijn en inspanningen tijdens en na de zwangerschap en de bevalling, te betalen door de wensouders, is dan alleszins redelijk.⁸

Verlofregeling zwangerschap en bevallingsverlof en ouderschapsverlof

Ook de verlofregeling voor de verschillende ouders is nog niet uitgewerkt.

De schrijvers menen dat de geboortemoeder van de gebruikelijke verlofregeling gebruik behoort te kunnen maken. Zij is immers zwanger en kan niet tot aan de bevalling werken. Zij zal na de bevalling daarvan moeten herstellen.

Daarnaast zullen ook de wensouders van een verlofregeling gebruik moeten kunnen maken, en wel in verband met de mogelijkheden voor het kind om zich te hechten aan zijn ouders.

Als een kind bij zijn geboortemoeder opgroeit, is de bevallingsverlofperiode tevens de periode waarin het kind zich aan die ouder kan gaan hechten. Nu het hier om verschillende personen gaat, zal het geboorteverlof voor (één van) de wensouders ook tenminste gelijk moeten zijn aan het bevallingsverlof van een geboortemoeder.

---

⁸ Staatscommissie Herijking Ouderschap : Kind en Ouders in de 21 Eeuw, blz. 465

*Stichting DuRF,
Oranje Nassaulaan 55
(1075AK) Amsterdam*

Overgangsrecht

De toelichting op het overgangsrecht, toch altijd al een lastig onderwerp, is niet goed te begrijpen. Wat betreft de Nederlandse regeling is onmiddellijke werking logisch. Immers de rechter kan niet eerder een draagmoederschapszaak goedkeuren dan dat de wet in werking is getreden.

Maar wat te doen met een nog een onbekend strafrechtartikel. Het is niet ongebruikelijk dat er geruime tijd verloopt tussen de afspraken en het daadwerkelijk zwanger worden en de geboorte van het kind. Niet voor niets wordt in de wet een termijn van drie jaar opgenomen na de rechterlijke goedkeuring. Wat nu als wensouders en draagmoeder afspraken over betaling met elkaar hebben gemaakt en die aan het uitvoeren zijn, en de wet treedt in werking. Wensouders en draagmoeder kunnen dan onverhoopt worden geconfronteerd met een niet uitvoerbare overeenkomst, die echter al gedeeltelijk ten uitvoer is gelegd. Juist hier is overgangsrecht zonder onmiddellijke werking op zijn plaats.

Conclusie

De schrijvers zijn blij met dit wetsvoorstel. Op een aantal punten kan dit nog verbeterd worden. De schrijvers hopen op een vlotte parlementaire behandeling van dit wetsontwerp, zodat over niet al te lange tijd de belangen en rechten van de kinderen, de draagmoeder en de wensouders ook in Nederland wettelijk beschermd zijn.

Amsterdam, 21 mei 2020

Stichting DuRF

N. Grijmans-Veenendaal,
voorzitter